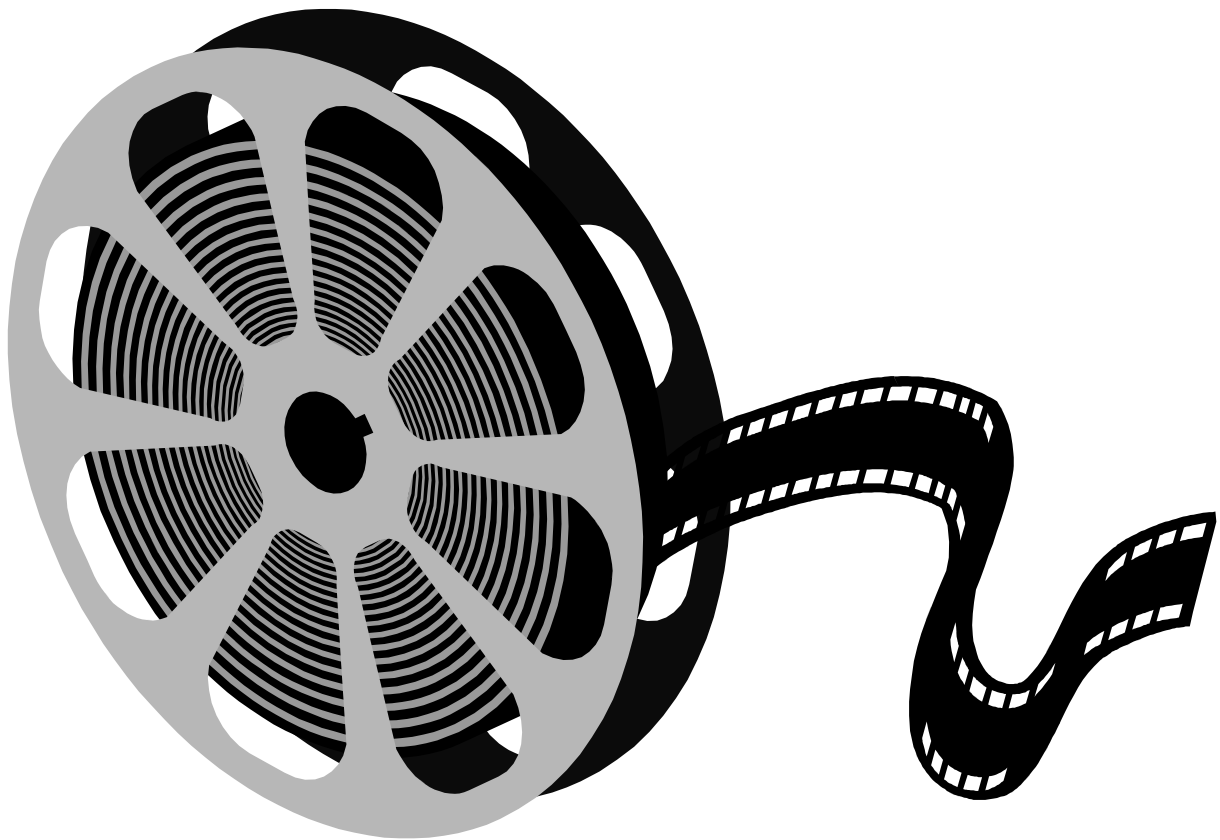

Nordombblad

Mei 2007

Voorwoord

Een nieuw blad en zoals bijna gebruikelijk een deels nieuw Bestuur. Marieke heeft haar voorzittershamer aan Diederik overgedragen. Daarnaast is Truuske de gelederen komen versterken.

Het aantal filmavonden is de afgelopen maanden niet meer zo hoog geweest als normaal, maar dat proberen we met dit flinterdunne (zorg dat het niet tocht in je kamer als je het leest, hij waait zo weg) themanummer FILM goed te maken! Behalve een aantal artikelen over film, vind je ook Nordoms filmselectie en een overzicht van Scandinavische films die je de komende maanden in Nederland op dvd of in de bioscoop kan verwachten.

Ook zoals bijna gebruikelijk dalen we de filmladder weer iets verder af. Het nog immer enthousiaste bestuur ziet de dependances in Noord-Europa vanaf komend najaar weer opgevuld worden met bestuursleden. De regisseursstoel van Nordom zal in die tijd wat leeg aandoen met slechts twee overgebleven bestuursleden. Zij zullen er in het nieuwe studiejaar niettemin vol enthousiasme tegenaan gaan, maar denk jij dat je ook geknipt bent voor deze rol, ben je hierbij van harte uitgenodigd! Je kunt er van op aan dat we met frisse moed nieuwe activiteiten gaan verzinnen!

Maar allereerst worden de laatste twee scènes van dit jaar nog geschoten, op 26 mei KUBBmania en ongeveer een maand later de traditionele Midzomerpicknick, die dit jaar in samenwerking met studievereniging ARS Notoria wordt geproduceerd.

Terwijl wij bezig zijn met het script voor komend semester, kunnen jullie je home video's vast gaan opnemen tijdens de vakantie. We hebben vast wat leuke ideeën voor filmlocaties in het Hoge Noorden voor jullie op een rijtje gezet met voor elk wat wils.

Fijne voorstelling!
Het Bestuur

In dit blad vind je:

Marieke heeft de hamer overgedragen...

Nicolette van Neer en Lars Zwemmer

Hejsan!

Truuske Smits

De Scandinavische films die je gezien moet hebben

Nicolette van Neer, Truuske Smits en Lars Zwemmer

'ANNA'

Är det Möjligt att fly från en dröm?

Ilse Neyt

Boganmeldelse: *Kalak*

Lars Zwemmer

KUBBmania

Marscha Rogmans

Scandinavische films in Nederland

Filmzoeker

Von Triers vijf obstakels

Daša Zidar

WNT en ODS gratis online beschikbaar

Stefan Theunissen

Verdens bedste Johan (d. Anden)

Anders Bay

Zomertips

Truuske Smits en Lars Zwemmer

Komende activiteiten

Marieke heeft de hamer overgedragen...

- Nicolette van Neer en Lars Zwemmer

Sinds januari 2003 was Marieke een van de twee voorzittersgezichten van Nordom in een moderne duobaan. Deze functie heeft ze bijna vier jaar vervuld, tot december 2006, waarvan ze het laatste halfjaar het voorzitterschap alleen bekleedde. Inmiddels werkt ze bij het Scandinavisch Vertaal- en Informatiebureau Nederland (SVIN) in Groningen.

Marieke, tusind tak voor je enthousiasme en inzet!
Gr. N.B.

Hejsan!

- Truuske Smits

Mitt namn är Truuske och jag är en ny medlem i Nordoms styrelse.

2003 började jag läsa svenska i Amsterdam. Efter att har läst där i ett år bestämde jag mig för att flytta till Sverige, Uppsala. I Uppsala har jag jobbat som bartender och läst både polska och svenska samt lite isländska och fonetik. Jag bodde i Sverige i drygt två år. I julas flyttade jag hem och denna termin har jag tagit upp mina studier i Amsterdam igen. Från Nicolette och Lars, som jag redan kände från mitt första år i Amsterdam, fick jag veta att Nordom letade efter nya styrelsemedlemmar. Jag anmälde mig på en gång eftersom jag tycker om att organisera roliga aktiviteter och att delta i dem så klart!

De Scandinavische films die je gezien moet hebben

- Nicolette van Neer, Truuske Smits, Lars Zwemmer

DENEMARKEN: *Festen*, 1998, Thomas Vinterberg

De film *Festen* is natuurlijk dé Deense filmklassieker, niet in de laatste plaats omdat het de eerste was in de succesvolle Dogmareeks en tevens de doorbraak van regisseur Thomas Vinterberg (1969). De film won direct de Speciale Prijs van de Jury op het filmfestival van Cannes.

Festen is het verhaal van de familie Klingefeldt, die bij elkaar komt om de 60ste verjaardag van vader Helge te vieren. Wat een gezellige Deens familiefeest had moeten worden, loopt al gauw uit op een drama als zoon Christian het woord neemt en zijn twee beroemde enveloppen tevoorschijn haalt, de groene en de gele en pappa mag kiezen.

NOORWEGEN: *Salmer fra kjøkkenet (Kitchen Stories)*, 2003, Bent Hamer

Behalve Noors is *Salmer fra kjøkkenet* van Bent Hamer (1956) ook nog gedeeltelijk Zweeds. Het is een hilarische tragikomedie over een Zweeds onderzoek naar het doen en laten van de Noorse man in de keuken in de jaren '50.

Vanaf een scheidsrechtersstoel observeert de onderzoeker zijn object en contact tussen de twee is strikt verboden. Maar dat is niet zo simpel als je te maken hebt met een eenzame Noorse man en een verveelde onderzoeker die, als hij niet in zijn stoel zit, in een caravan naast het huis woont.

ZWEDEN: *Fanny och Alexander*, 1982, Ingmar Bergman

Als je aan Zweedse film denkt, denk je aan Ingmar Bergman (1918). Deze met een Oscar bekroonde film mag dan zeker niet in ons lijstje ontbreken.

Fanny och Alexander is gebaseerd op het leven van Bergman en draait om broer en zus Fanny en Alexander. Ze hebben een gelukkig onbezorgd leventje dat in een klap verandert na de dood van hun vader. Hun moeder hertrouwt met een dominee die er een streng regime voert...

FINLAND: *Mies vailla menneisyttö (The Man Without A Past)*, 2002, Aki Kaurismäki

In Zweden heb je Ingmar Bergman, in Finland Aki Kaurismäki (1957). In 2002 verscheen zijn tot nu toe bekendste film, *The Man Without A Past*, winnaar van de Grand Prix op het filmfestival van Cannes in 2002 en bovendien genomineerd voor een Oscar.

Wat doe je als je je geheugen kwijt bent? Het gebeurt de hoofdpersoon uit deze film. Na een paar stevige klappen op zijn hoofd raakt hij bewusteloos. Wanneer hij in het ziekenhuis ontwaakt, weet hij niet meer wie hij is en dan moet je dus van voren af aan beginnen.

IJSLAND: *Nói Albinói*, 2003, Dagur Kári

Een 'typische' IJslandse film met harde zwarte humor. Een van de weinige IJslandse films die Nederland bereikte.

Het alledaagse leven in een klein IJslands dorpje in de winter. Scholier Noi woont bij zijn oma en droomt van een zomers strand met wuivende palmen. Hij doet er alles aan om aan zijn gewone leventje te ontsnappen, maar dat is nog niet zo eenvoudig... Verrassende ontknoping!

FAERÖER-EILANDEN: *Barbara*, 1997, Nils Malmros

Een van de belangrijkste boeken uit de Faeröerse literatuur is ongetwijfeld de roman *Barbara* uit 1939, geschreven door Jørgen-Frantz Jacobsen (1900-38). Het boek werd in 1997 door Nils Malmros (1944) verfilmd.

Barbara heeft al meerdere mannen gehad en is onlangs weduwe van de dominee van het eiland Vágur geworden, als diens opvolger Poul Aggersø op het eiland arriveert. Ook hij valt al snel voor Barbara's kinderlijke charmes en dat kan, net als de voorgaande keren, niet goed aflopen.

GROENLAND: *Qaamarngup uummataa (Heart of Light)*, 1998, Jacob Grønlykke

De eerste grote, moderne speelfilm in het Groenlands! Het werd gelijk een megasucces, 20.000 kaartjes verkocht in Nuuk, dat een bevolking van iets meer dan 10.000 heeft.

Het toont de worsteling van de Groenlandse bevolking met de balans tussen hun eigen identiteit en de Deense culturele invloeden. Met de daarbij gepaard gaande sociale problemen als alcoholisme en zelfmoord. Hoofdpersoon Rasmus Lyngé trekt het wijde landschap in om zich met zijn leven te verzoenen, na een drama in de familie.

'ANNA'

Är det Möjligt att fly från en dröm?

- Ilse Neyt

De Deense acteur Erik Wedersøe maakte in 2000 zijn debuut als regisseur met de film 'Anna'. De film is gebaseerd op het boek 'Anna jeg Anna' van Klaus Rifbjerg.

De film werd gedistribueerd in een Zweedse en Noorse versie, en is hoofdzakelijk Deens gesproken.

Erik Wedersøe is misschien wel beter gekend als 'Ulf Thomsen' uit de TV-serie 'Rejseholdet' of de strenge boer in 'Ulvepiggen Tinke' (Little Big Girl). De meeste onder ons kennen hem vast als de huiseigenaar in 'idioterne' (the idiots) van Lars von Trier.

'Anna' gaat over een ambassadeursvrouw die besluit een punt te zetten achter haar "gouden kooi" leven. In een impulsieve bui besluit ze Jørgen, een anarchist, die onder politiebegeleiding naar Denemarken gebracht wordt, te helpen ontsnappen. Dat dat niet zonder gevolgen zou blijven, kan je je wel indenken. Dit wordt voor hen een persoonlijke ontdekkingsreis met de politie op hun hielen.

Rationeel gezien zou dit verhaal niet kunnen, want de politie heeft echt een verzwakte rol. Maar het rationele is niet de boodschap van de film.

'Anna' gaat vooral over het emotionele en het irrationele t.o.v. het rationele. Dus we blijven in de ervaringswereld van Anna (Pernilla August), en laten de wereld even voor wat hij is.

De film is erg beeldgericht, het woord is ondergeschikt aan de het beeld. Niet alles wordt uitgelegd. Een voorbeeld uit het begin van de film:

We zien dat Anna niet echt gelukkig is met haar thuissituatie. Dat wordt in de film getoond door een ruzie tussen haar en haar man, Mårten (Søren Pilmark). Maar we zullen Anna en Mårten nooit samen in hun huis zien. De kijker ziet wel dat ze in een luxueus huis wonen, met zwembad, en dienstbodes. Dus onbewust zie je dat dit koppel alles heeft om gelukkig te zijn, maar dat duidelijk niet is.

De reden waarom Anna zich zo ongelukkig voelt wordt verduidelijkt in het verloop van de film; maar is niet echt duidelijk in begin van de film. Daarom is de motivatie van Anna om te Jørgen 'te redden' uit de klauwen van de politie niet zo vatbaar voor de kijker. Maar eens je weet dat Mårten een verhouding heeft met zijn secretaresse, snap je Anna beter.

" Eens je weet dat Mårten een verhouding heeft met zijn secretaresse, snap je Anna beter."

Eens Anna haar thuissituatie verlaten heeft, probeert ze van alles in haar leven te genieten en duwt ze verantwoordelijkheden ver van zich af. Doch kan ze haar verantwoordelijkheidsgevoel t.o.v. haar dochtertje niet uitschakelen. Dit zorgt voor het emotionele twijfelen van Anna, en ze stelt zich de vraag of ze nu terug naar huis zal gaan of Jørgen en de vrijheid zal volgen.

Bog anmeldelse: *Kalak*

- Lars Zwemmer

Titel: *Kalak*

Forfatter: Kim Leine

Forlag: Gyldendal

Udkommet i januar 2007

I januar i år udkom der en bemærkelsesværdig bog i Danmark, debuterindringsromanen *Kalak*, skrevet af den norsk-dansk-grønlandske forfatter Kim Leine. Bemærkelsesværdig ikke blot på grund af indholdet, men også netop på grund af ordet 'erindringsroman' som man umiddelbart finder på forsiden og titelbladet som genrebetegnelse – og som driller.

Dette er et forsøg på en anmeldelse af en roman, som jeg umiddelbart syntes var god, men alligevel havde svært ved yderligere at danne mig en mening om.

Kim Leine har meget på hjerte og det kan man tydeligt mærke under læsningen af bogen. Men det er heller ikke bare en almindelig historie som Leine har at fortælle. Romanen handler om Kim, der som 17-årig flygter fra sin mor og Jehovas Vidner i Nordnorge. Han tager til sin far i København, der tog væk fra den norske bygd, da Kim var fem år. I København bor faren sammen med Svend, som han har samlet op fra gaden og tilbudt et liv sammen med ham. Kun få dage efter at Kim har bosat sig i Danmark, begynder faren et voldsomt misbrug af sønnen, som mærker ham for livet, idet det ødelægger Kims evne til at elske.

Efter at Kim har stiftet familie med konen Lærke, flytter de til Grønland, hvor Kim arbejder som sygeplejerske. I begyndelsen går det ret godt, men efterhånden starter Kim selv et misbrug, af kvinder og senere medicin. Han har svært med at finde lykken og få styr på sit liv, men har det bedst mellem Grønlands høje fjelde frem for Danmarks grå marker. Han holder det derfor heller ikke ud, når familien efter et par år flytter tilbage til Danmark, og kort efter rejser han allerede nordpå igen. Langsomt går hans ægteskab i opløsning, mens forholdet med faren også fortsat er problematisk. Indimellem er Kim blevet til en ægte grønlander, eller en skide grønlander, en *Kalak*, som det hedder på grønlandsk. Ordet er tvetydigt, både positivt og negativt, afhængig af på hvilken måde det bliver sagt. I Kims tilfælde for det meste positivt, fordi han har tilpasset sig livet i den nordligste del af Rigsfællesskabet og endda har lært at tale grønlandsk. Alligevel indleder han også et medicinmisbrug. Og selv om hans kolleger opdager det, fortsætter han så snart deres kontrol bliver mindre igen. Til sidst bliver han fyret, efter at han med vilje igen er blevet opdaget.

“Har vi at gøre med en forfatter, Kim Leine, der er identisk med bogens fortæller, Kim?”

En rystende historie er det altså, Kim fortæller, men hvor historien driller, er netop ved spørgsmålet hvem denne Kim er. Har vi at gøre med en forfatter, Kim Leine, der er identisk med bogens fortæller, Kim? Åbenbart er det sådan, ikke mindst fordi den korte forfatterintroduktion i bogen giver nogle fakta som er de samme for begge personer. Men så var der det lille ord på bogens forside og titelbladet, 'erindringsroman', som ligner et klart paradoks: erindring plejer at bestå af fakta og at være virkelig

sket – i hvert fald i den erindrende persons erindring – mens en roman står for fiktion og opdigtede historier – ofte inspireret af virkelige hændelser.

Hvor grænsen går, er ikke så nemt at afgøre, så bedst synes det at være bare at konkludere at Leine har fortalt sin livshistorie ved hjælp af litterære virkemidler og at man måske heller ikke skal tro det hele helt ordret. Mange ting, som f.eks. medicinmisbruget, virker imidlertid, som en dansk anmelder lagde mærke til, meget overbevisende og derfor åbenbart selvoplevet.

Til gengæld synes andre ting i historien nærmest ikke at være selvoplevet, når man ser på den kolde og saglige, man kunne måske sige, følelsesløse måde, han nogle gange beskriver det på. Og det virker jo mærkeligt i forhold til at det er noget selvoplevet.

Et flere gange kritikpunkt hos de danske anmeldere er, at Kim Leine har for meget at fortælle, hvilket i deres øjne er en svaghed, men jeg tør sige at det samtidig også udgør en del af bogens styrke. Kæden af begivenheder som hænder for Kim, er lang og de afveksler hinanden i højt tempo. Men dette store antal begivenheder er netop også kendetegnede for det flygtige og rastløse liv, som Kim har levet og desuden tegn på hans søgen efter en form for lykke og tryghed, som intetsteds synes at eksistere for ham. Alle de begivenheder suger også læseren med ind i historien, ja sågar i Kims liv og kan desuden sagtens resultere i en slags medlidenhed og sympati for ham, trods hans eget misbrug. Svagheden ved denne skrivemåde er klart at nogle dele af historien ikke helt bliver ført til ende, hvilket så er ulempen ved det hele, men på den anden side måske også netop giver udtryk for Kims egen tvivl om hvordan de skal føres, eller måske i virkeligheden egentlig er ført, til ende.

Men alle synes at være enige om én ting, noget som jeg også gerne tilslutter mig: Leine har en fantastisk sprogbrug, som han anvender på bedst mulig måde og derfor kan man efter færdiglæsningen af den højst anbefalelsesværdige erindringsroman *Kalak* kun ønske at Kim Leine finder mere lykke fremover og masser af inspiration til flere bøger. Indtil da er *Kalak* en gribende bog, som er mere end værd at læse.

KUBBmania

- Marscha Rogmans

In rap tempo veroverd KUBB de wereld. Het spel is vanuit Zweden overgewaaid en in sommige landen zo populair dat er heuse kampioenschappen worden georganiseerd. KUBB wordt gespeeld op een speelveld met een afmeting van vijf bij acht meter. Gras, zand en zelfs sneeuw zijn geschikte ondergronden om het speelveld op uit te zetten. Bij voorkeur vermijdt men harde ondergronden om slijtage van het houten spel materiaal te voorkomen maar ook om het afketsen van de werpstok te vermijden.

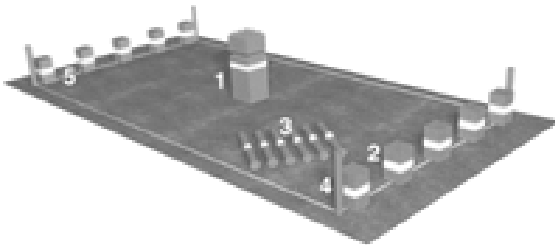
Een originele KUBB-set is uit hout vervaardigd, maar tegenwoordig worden ook andere materialen gebruikt. Toch wordt de voorkeur gegeven aan de houten set omdat deze zwaarder in gewicht is en daardoor stabiel op een zachte ondergrond kan staan. Een KUBB-set bestaat uit één koning (kung), tien blokjes (kubb's), zes werpstokken en vier hoekpaaltjes. De vier hoekpaaltjes worden gebruikt om het speelveld af te zetten. De koning wordt in het midden van het veld geplaatst. Aan weerszijde van het veld worden vijf blokjes op een rij gezet 'de basislijn'. Een team bestaat uit zes personen, maar het spel kan ook door twee personen worden gespeeld. De toss bepaalt welk team begint. Vervolgens is het de bedoeling om met de zes werpstokken de KUBB'S van de tegenpartij omver te werpen. Wanneer een team bij de eerste

poging hierin slaagt kunnen we spreken van een perfecte hand- oogcoördinatie in combinatie met een fijnzinnig gevoel voor richting.

“Het spel wordt tijdelijk stilgelegd wanneer een tegenstander of een eigen teamlid wordt gevloerd.”

Veel teams zullen echter blijven steken op het niveau van de ‘toevalstreffer’, waarbij er eigenlijk geen sprake lijkt te zijn van een hand- oogcoördinatie of enig gevoel voor richting. Daarom wordt aanbevolen de tegenstander te waarschuwen met één van de volgende kreten voorafgaand aan de worp: ‘pas op!’ of ‘daar komt-ie!’ Het spel wordt tijdelijk stilgelegd wanneer een tegenstander of een eigen teamlid wordt gevloerd (mogelijk bij wind tegen), eventuele vervanging staat op veilige afstand klaar.

Maar terug naar het spel. Wanneer het lukt om één of zelfs meerdere KUBB'S omver te werpen worden de KUBB'S op het eigen speelveld gepositioneerd. De tegenpartij gooit de omver geworpen KUBB'S in het speelveld van het team dat zojuist heeft gegooid. Belandt een KUBB buiten het veld dan mag het team zelf bepalen waar ‘de strafKUBB’ wordt geplaatst. Hierbij komt enig strategisch inzicht kijken. Het is niet

verstandig om twee KUBB'S dicht naast elkaar te zetten omdat die met één worp omver geworpen kunnen worden. De beste positie is één stoklengte van de koning. Wanneer de positie van de gewonnen KUBB'S is bepaald en de tegenstander de werpstokken heeft verzameld is het de beurt aan de tegenstander om zoveel mogelijk KUBB'S omver te werpen. De basislijn, de vijf KUBB'S op een rij, mag pas worden aangevallen wanneer de ‘veldKUBB'S’ om zijn. Pas als alle KUBB'S van de tegenstander zijn omgegooid, mag een team voor de koning gaan. Wanneer de koning valt is het spel gewonnen. Maar wanneer een team de koning voortijdig raakt met een werpstok, dan heeft dat team verloren.

“Wanneer een team de koning voortijdig raakt met een werpstok, dan heeft dat team verloren”

Om de veiligheid van de KUBB-spelers en het publiek te waarborgen zijn er een aantal baanregels opgesteld. Ongeacht het niveau van een team, variërend van ‘Excellent’ tot ‘toevalstreffer’ is de afstandsregel veruit de belangrijkste. Deze regel schrijft voor dat de spelers minimaal twee meter achter de basislijn moeten staan, wanneer zij niet aan de beurt zijn. Alleen de speler die de werpstok gooit mag op de basislijn staan. Het publiek en de wisselers zitten op één meter vanaf de zijlijn.

Tot slot voor de houtbewerker onder ons is het mogelijk een eigen KUBB-set te maken. De hoekpaaltjes mogen uit afwijkende materialen of maten bestaan. Maar de koning, de KUBB's en de werpstokken hebben vastgestelde afmetingen.

- Koning: 9 cm. x 9 cm. x 30 cm.
- KUBB: 7 cm. x 7 cm. x 15 cm.
- Werpstok: $\varnothing$ 4,5 x 30 cm.
- Hoekpaaltje: variërend van 2 cm. Tot 20 cm.

Scandinavische films in Nederland

DVD-RELEASES

- *Zozo*, Josef Fares, verschenen: 3 mei 2007

Zozo groeit op in het door oorlog verscheurde Libanon. Ondanks de oorlog, verloopt zijn leven in Beiroet vrij normaal. Hij is de jongste in 'n gezin met vader, moeder en drie kinderen. Uit Zweden komen enthousiaste berichten van opa en oma, die daar al enige jaren wonen. Wanneer het gezin eindelijk over de nodige papieren beschikt om ook de wijk naar Zweden te nemen, raakt Zozo bij 'n bomaanslag in één klap zijn ouders, broer en zus kwijt. Als 12-jarige staat Zozo er plotseling alleen voor: hij heeft alleen zijn grootouders nog in Zweden, een ver en onbekend 'paradijs'.

Bron: film.aol.nl

- *Efter bryluppet (After the Wedding)*, Susanne Bier, verschijnt: 21 augustus 2007 (huur)

Jacob Petersen heeft zijn leven gewijd aan het helpen van arme straatkinderen in India. Jacobs weeshuis in India wordt echter bedreigd met sluiting vanwege te hoge kosten. Zakenman Jørgen komt uit het niets met een interessant maar vreemd voorstel: hij doneert 4 miljoen dollar, maar dan moet Jacob wel terug naar Denemarken komen om aan bepaalde voorwaarden te voldoen.

Genomineerd voor Oscar voor Beste Buitenlandse Film 2007.

Bron: www.a-film.nl

- *Adams æbler (Adam's Apples)*, 2005, Anders Thomas Jensen, verschijnt 21 mei 2007

Skinhead Adam komt net uit de gevangenis. Helaas voor Adam moet hij nog een alternatieve straf vervullen, in een afgelegen parochie onder begeleiding van Ivan. Als Ivan aan Adam vraagt wat hij hoopt te bereiken, schertst Adam dat hij een appeltaart zal bakken. Dat blijkt niet zo eenvoudig te zijn. Naast kleptomaan-verkrachter Gunnar, politiek 'terrorist' Khalid en de labiele Sarah, komen ook de duivel en God roet in het eten gooien...

Bron: www.releasedata.be

NU IN DE BIOSCOOP

- *Direktøren for det hele (The Boss of it All)*, Lars von Trier, première: 3 mei 2007

Toen Ravn begon met zijn succesvolle IT-onderneming, 'bedacht' hij een directeur waar hij achter kon schuilen bij vervelende beslissingen. Nu hij het bedrijf wil verkopen, willen mensen deze directeur ontmoeten. De eigenaar huurt een goedkope acteur om de rol te spelen.

Bron: www.a-film.nl

- *The Monastery – Mr. Vig & The Nun*, Pernille Rose Grønkjær

De Deense Pernille Rose Grønkjær volgde gedurende vijf jaar de even excentrieke als krasse tachtiger Jørgen Laursen Vig. Hij wil zijn vervallen kasteel omtoveren in een orthodox klooster. Tijdens de verbouwing groeit er een bijzondere band tussen de Deense oud-priester en een Russische non, hoewel ze elkaars taal nauwelijks spreken en beiden zo koppig zijn als wat. Intieme, indringende film over de kracht van de liefde.

Bron: www.cinema.nl

Filmzoeker

Deze filmzoeker bevat namen van Scandinavische films. Zoek de films en streep ze weg, de overgebleven letters vormen en vraag....

W E L K E V M A N D E T F Q I L L M K S
P O L I S P O L I S P O T A T I S M O S
Z E F T U E G D H I N M E A E V D I N E
O F R T T N I R A D E T L M N E N O G L
Z T Ö A I R M I N G R E G A K T A N E S
O E K N S E R B S R A N E R O Ä L I K K
E R E H U T E E O A D Ä S N R R S B A E
O B N C A O D U C B R R N G T E G L B R
L R S O K I N L H B O F I U E N N A A D
S Y V G U D Ä B H E M A E P N S I I L I
O L E A S I V E E N S R D U L C N O E G
I L R D U F G Y N I I T N U A H Y N T F
I U I T O O A B N G L I U M N L R A E O
A P G R N R J E E R O L J M G A G N S R
W P E O A B M Y S A P L S A K G B N I E
A E I L K R O B R V F A T T O E A A D V
H T K Ö S Y I L O E M L E A P R R E A I
T Z I S D D O E T N K L D A P E B S R G
R E N A N E M A K B K A E N S D A O A T
E E G L O L U I E R T B U D D Y R R P V
A N U I D S E D T E J A L L A J A L L A
O G T M R E A F E D I R I N S O M N I A
M I F F O R L M D V R N I K I S T A S T
S N A M M A S L L I T E E E N E T S E F
K S S A R A B A N D E N D O G V I L L E

BARBARA
BUDDY
BYE BYE BLUEBIRD
DAG OC HNATT
DETEKTOR
DET SJUNDE INSEGLET
DOGVILLE
EFTER BRYLLUPPET
ELSKER DIG FOR EVIGT
EN KORT EN LANG
FESTEN
FORBRYDELSER
FRÖKEN SVERIGE
GRABBen I GRAVEN BREDVID

GRYNINGSLAND
HANS OCH HENNES
HAWAIIOSLO
IDIOTERNE
IKINGUT
INSOMNIA
JALLA JALLA
KONGEKABALE
KOPPS
LIVET ÄR EN SCHLAGER
MIFFO
NOI ALBINOI
NOUSUKAUSI
OM JAG VÄNDER MIG OM

ONDSKAN
PARADISET
POLISMORDAREN
POLIS POLIS POTATISMOS
QAAMARNGUPUUMMATAA
RIGET
ROSEANNA
SARABANDEN
TILLSAMMANS
TOMTEN ÄR FAR TILL ALLA
BARNEN
TROLÖSA
TSATSIKI
ZOZO

Stuur de vraag met het antwoord vóór 1 juli 2007 op naar info@nordom.nl. Onder de juiste inzenders verloten we de 'cinema Scandinavia 2' filmbox, met de films: 'Manderlay', 'Kitchen Stories', 'Så som i himmlen' en 'Brødre'

Von Triers vijf obstakels

- Daša Zidar

De Fem Benspænd (The Five Obstructions)

Een film van: Jørgen Leth & Lars von Trier, 2003

Lars von Trier stapte in de wereld van documentaire film. Dit doet hij door zijn voormalige film-docent, collega en legendarische documentairemaker Jørgen Leth uit te dagen om zijn eigen korte avant-garde film over het menselijk gedrag *Det Perfekte Menneske (The Perfect Human)* uit 1967 vijfmaal opnieuw te verfilmen, maar dan telkens weer met nieuwe regels en belemmeringen, die het de anders uiterst ervaren filmveteraan Jørgen Leth onzettend moeilijk maken.

Het gaat deze keer dus niet om Von Triers concept van dogmafilm, maar over artistiekheid, het overwinnen van obstakels en het losmaken van creativiteit. Het is een documentaire film over het maken van een film, een therapie voor Jørgen Leth, samengesteld door sadistische eisen van Von Trier, met talloze hilarische momenten in interactie tussen deze twee unieke Deense filmmakers.

Jørgen Leth (geb. 1937) is journalist, schrijver, regisseur en sportcommentator. Sinds 1960 heeft hij meer dan 30 filmtitels op zijn naam staan, o.a. *En Forårs Dag i Helvede (Sunday in Hell, 1976)*, *Haiti. Uden titel (Haiti. Untitled, 1996)*, *Nye Scener fra Amerika (New Scenes from America, 2003)* en ontving verschillende prijzen zowel in Denemarken als in het buitenland. *De Fem Benspænd* werd sinds zijn wereldpremière in Venetië in 2003 vertoond op meer dan 80 internationale filmfestivals en won Best Documentary Award in Durban, Grand Prix in Odense, CPH:DOX Award in Kopenhagen en FIPRESCI Jury Award in Zagreb.

WNT en ODS gratis online beschikbaar

- Stefan Theunissen

In het volgende stukje wil ik graag reclame maken voor *Ordbog over det Danske Sprog* en het *Woordenboek der Nederlandsche taal* die sinds kort op internet staan en gratis beschikbaar zijn. Ik zal laten zien wat voor dingen je er onder andere in kunt vinden. Ook zal ik de gebruikersvriendelijkheid van deze woordenboeken beoordelen.

Ordbog over det Danske Sprog

Het *Ordbog over det Danske Sprog* (meestal afgekort als ODS) is geen overzichtelijk, modern woordenboek, maar een historisch woordenboek dat uitblinkt in grootte en uitvoerigheid. Het omvat 180.000 trefwoorden van de Deense standaardtaal, dialecten, slang en jargon uit de periode van 1700 tot 1950. Van bijna alle woorden kun je de herkomst en de betekenisverandering zien. Daarnaast vind je er een groot aantal citaten in uit de klassieke Deense literatuur, de populaire literatuur en uit de vakliteratuur. Het hele woordenboek heeft achtentwintig banden, die uitgekomen zijn tussen 1919 en 1956. Later zijn er nog enkele supplementen aan toegevoegd.

Zou je ODS willen kopen, dan ben je 9600 Deense kronen kwijt en blijft er weinig plek meer over in je boekenkast. Het woordenboek is weliswaar in de universiteitsbibliotheek aanwezig, maar het mag niet uitgeleend worden. Voor studenten is er nu een goed alternatief: *ODS på nettet*, dat gratis toegankelijk is op de site van het Danske Sprog og Litteraturselskab: <<http://ordnet.dk/ods/>>.

Sinds 15 november 2005 staat het online, nadat twintig Chinezen er bijna een jaar aan hadden gewerkt om alle achtentwintig banden over te schrijven in een elektronisch bestand. Het project is nog niet helemaal klaar. Het Dansk Sprog og Litteraturselskab wil namelijk ook nog de supplementen van ODS online zetten, de zoekfuncties uitbreiden en de artikelen overzichtelijker presenteren. Verder zijn er tijdens het digitaliseringproces enkele foutjes in de elektronische versie geslopen. Toch kun je er al goed mee werken.

Zweedse achterbaksheid en Nederlandse onhandigheid

Laten we als voorbeeld enkele trefwoorden bekijken die met landen en nationaliteit te maken hebben. Als we bijvoorbeeld het woord “svensk” intypen, zien dat dit woord “Zweeds” betekent. Dit wisten we natuurlijk al. Maar hoe werd dit woord vroeger nog meer gebruikt? Ook daar geeft ODS antwoord op. We zien namelijk “(især tidligere) nedsæt.; ofte m. henblik paa de svenskerne tillagte egenskaber som hidsighed, lumskhed, upaalidelighed”. Dit betekent iets als: vooral vroeger minachtend, vaak met het oog op eigenschappen die aan de Zweden worden toegeschreven zoals opvliegendheid, achterbaksheid en onbetrouwbaarheid. Als voorbeeld wordt hiervoor het volgende citaat van J.P. Jacobsen (1924) gebruikt: “Han har nemt til Kniven som svenske Lasse”. Vertaling: hij gebruikt zijn mes net zo gemakkelijk als Zweedse Lasse.

“Nadat twintig Chinezen er bijna een jaar aan hadden gewerkt om alle achtentwintig banden over te schrijven”

Erg positief klinkt dit niet. Laten we daarom eens kijken naar het trefwoord *hollænder*. Behalve dat dit Nederlander betekent, blijkt dat dit woord ook gebruikt werd voor allerlei Nederlandse producten en voorwerpen. In de zin “en Hollænder med lang Agterstavn.” (een Hollander met een lange achtersteven) betekent het een Nederlands schip. En in een ander citaat wordt er Nederlandse kaas mee bedoeld. “Hvad er det for en ost? – Det er en ægte hollænder.” (Wat is dat voor een kaas? – Het is een echte Hollander) Uit een citaat van de Deense krant Politiken van 2 juli 1922 zou je misschien kunnen concluderen dat *hollænder* voor iets positiefs stond: “Vi har paa Dansk overhovedet intet højere Udtryk for et Kunstværks Fortræffelighed end *En gammel Hollænder*.” (Wij hebben in het Deens geen betere uitdrukking voor de voortreffelijkheid van een kunstwerk dan *een oude Hollander*.) Je leest echter ook dat *hollænder* voorkomt in een aantal negatievere uitdrukkingen als: “Hand er så but som en Hollender”, “Han løber som en Hollænder” en “være skabt som een hollænder”. Deze uitdrukkingen betekenen: Hij is zo dwars als een Hollander, hij rent als een Hollander (ODS: dus als een gek rennen), en: geschapen zijn als een Hollander (ODS: zwaar, onhandig of sloom zijn).

Het Woordenboek der Nederlandsche taal

Een vergelijkbaar historisch woordenboek is het *Woordenboek der Nederlandsche taal* (kortweg WNT), dat ook een van de voorbeelden van ODS was. Het WNT bevat 400.000 Nederlandse trefwoorden uit de periode van 1500 tot 1976. Ook in dit woordenboek kun je de herkomst en de betekenisveranderingen van een bepaald woord zien. Bovendien bevat het een groot aantal citaten. Het hele woordenboek heeft 43 banden die uitkwamen tussen 1864 en 1998. Later kwamen daar nog enkele supplementen bij. Van het WNT wordt gezegd dat het het grootste woordenboek ter wereld is.

In 1995 kwam het WNT tot de letter W op CD-rom uit, nadat het in India was overgetikt in een elektronisch bestand. In 1998 was het compleet op CD-rom beschikbaar en kostte toen fl 495,-. Ondertussen is de prijs iets gezakt en is de CD-rom een paar keer verbeterd. Het goede nieuws voor

taalstudenten is dat het WNT sinds 27 januari 2007 gratis toegankelijk is op de site van het Nederlandse Instituut voor Lexilogie: <<http://wnt.inl.nl/>>. Om het te kunnen gebruiken hoef je slechts eenmalig een paswoord aan te vragen via de e-mail. De zoekfuncties zijn uitgebreider dan bij ODS, helaas zijn nog niet alle zoekfuncties beschikbaar.

Deense en Drentse koppigheid

Ik zal weer enkele woorden opzoeken die met landen en nationaliteit te maken hebben. Als je “Deens” intypt, lees je dat het behalve “bestaand, voorkomend in Denemarken” ook op andere manier gebruikt werd. Door Vondel werd “Deens” ook ooit als scheldwoord gebruikt, “mog. om eenige grofheid in den volksaard te suggereeren”, zo legt WNT uit. Zijn citaat dat hierbij hoort uit 1657 is: “O Heer! wil my verlossen Van deze Deensche ossen!” Gelukkig legt het woordenboek uit dat deze scheldnaam waarschijnlijk niet algemeen gebruikt is geweest. In de zeventiende eeuw zien we nog meer van dit soort voorbeelden. “Een Deense kop hebben” betekende koppig zijn, en een “Deense kop” betekende een koppig persoon. Een uitspraak die Bredero hierover deed was: “Mit die deense koppen en kan men heen noch weer.” Tenslotte heb ik ook “Deen” ingetypt. Dan lees je dat “Deen” ook wel gebruikt werd als scheldnaam voor een onbeschaafd of onbeschofd, lomp persoon. WNT voegt hieraan toe: “Hier en daar nog wel in gebruik”, maar laat alleen maar citaten zien uit de zeventiende eeuw, bijvoorbeeld “Sulcken Deen ... Sulcken plompen Drent” (Coster 1612). Blijkbaar waren Drenthenaren al net zo koppig en lomp in die tijd!

“ “Mit die deense koppen en kan men heen noch weer.” ”

Hoe werkt het?

Beide online woordenboeken werken erg goed. De site van WNT is een stuk overzichtelijker, maar ook wat langzamer dan van ODS. Bij ODS maakt het niet uit of je de oude spelling (met bijvoorbeeld aa in plaats van å) gebruikt, bij WNT moet je kiezen of je de moderne spelling (bijvoorbeeld Deens in plaats van Deensch) gebruikt, anders levert het geen resultaat op. ODS geeft alternatieven als het een bepaald trefwoord niet vindt, WNT doet dit helaas niet. Verder zijn de verschillen niet zo groot.

Conclusie

Ik zal geen conclusie geven voor wat betreft de inhoud van de scheldwoorden. Deze woorden waren slechts bedoeld om te laten zien wat je allemaal in de woordenboeken kunt vinden. Wel kan ik studenten Scandinavistiek aanbevelen om eens te kijken op <<http://ordnet.dk/ods/>> en <<http://wnt.inl.nl/>>. Een hele schat aan informatie is namelijk gratis en eenvoudig beschikbaar!

Verdens bedste Johan (d. Anden)

- Anders Bay

Forlaget Rosinante (DK) har fået den morsomme ide at udgive små bøger med lister over og beskrivelser af verdens 25 bedste alt muligt. Indtil nu findes der bl.a. bøger om verdens 25 bedste: film, vine, klassiske plader, jazzplader, gyserfilm, kriminalromaner, rock- og popalbums (i to dele, ved Klaus Lynggaard), tegneserier og fodboldspillere. Jeg er i besiddelse af de tre sidste bøger, og synes at det er uhyre fornøjelig læsning. Ikke mindst fordi det med ’bedste’ skal tages lidt gelinde. For det handler mindst lige så meget om de tekster som begrunder valget af Frank Sinatra og David Bowie, Asterix og The Spirit, Pelé og Johan

Cruyff etc. etc. På grund af teksternes komprimerethed kunne man kalde dem 'manchetter', men egentlig er det små essays, som fortæller meget mere end fakta om det pågældende musikalbum, tegneseriefigur eller fodboldspiller. Essays, fordi teksterne er personlige og samtidig væver emnet ind i en historisk, social, politisk, kulturel eller hvad det nu kan være, kontekst. Selvfølgelig kan man være uenig i udvalget, men netop essayformen gør at man glemmer alt det med hitlister og 'bedste' og bare læser det ene essay efter det andet som, ja, hvorfor ikke, flot og vedkommende litteratur simpelt hen. Lad mig i den forbindelse som eksempel fremhæve Benn Q. Holms fodboldspilleressay om Johan Neeskens, født 1952 – af Holm kaldet Johan d. Anden - som begynder sådan her: "Neeskens? Et blegt navn for tidens ungdom, formentlig. Også for mig, efterhånden [læg mærke til kommaerne! ab]. Tidens drivende skyer overskygger det som engang var et øjeblik af her og nu. Men øjeblikket findes. Det fandtes. Og Neeskens fandtes. Han var medarkitekten på den hollandske fodboldkatedral der blev opført i begyndelsen af 1970'erne, en kirke ved navn *totalfodbold* der mere emmede af halleluja'er og svedig gospel-korsang end af protestantisk nedbøjede hoveder der med nordeuropæernes kronisk dårlige samvittighed lod sig belære af dagens tekst. Og her undgår vi ikke klicheen om det liberale Holland. Et land hvor man spiser hashkager til kaffen og alle cykler glade rundt. En kliché der er lige så falsk og sand som hvis man reducerede danskerne til at være en nation af joggingklædte ølleskere". Og nu ville jeg helst lade resten af essayet aftrykke i Nordombladet, men springer frem til en sætning der rammer mig i hjertekulen, hver gang jeg læser denne tekst om Johan Neeskens, nemlig henimod slutningen, efter at Holm på sammenlignende og associerende vis har inddraget den berømte arkitekt Ferdinand Meldahl der tegnede Marmorkirken (1876-94) i København, finansyrsten Tietgen der finansierede kirken, samt den ukendte arkitekt Albert Jensen der ledede opbygningen af Marmorkirken; Holm sammenligner Neeskens med Albert Jensen, idet pointen er at det var Meldahl der tog/fik æren for Marmorkirken. Men til sætningen, hvori Holm skriver: "Jeg ved lige så lidt om Neeskens som om Gordon Banks. Jeg ser ham bare banke et straffespark i mål i VM-finalen [1974 i Vesttyskland, ab]". Nemlig, og jeg har det på samme måde.

“Og her undgår vi ikke klicheen om det liberale Holland. Et land hvor man spiser hashkager til kaffen og alle cykler glade rundt. ”

Jeg ved (vidste) heller ikke noget om Neeskens. Kun er jeg i den underlige situation at jeg igennem de snart 10 år jeg har boet i Holland, har set Johan d. Anden, i levende live, i tv altså, og dét er faktisk lidt mærkeligt. Mindst lige så mærkeligt som at se, og høre, Johan Cruyff, for han er for mig - som sikkert for mange andre - også en myte; det mærkelige er bare at opleve at myten lever, i bedste velgående så at sige, og godt for dem - de levende legender - naturligvis, sådan er det jo heller ikke ment. Hvad jeg mener, er bare at hos mig hører Cruyff, Neeskens etc. hjemme på et lille, grynet tv-billede, i orange dragter, på en slidt fodboldbane. Og dér vil jeg helst have dem, i mytens (barndoms)land, og ikke som tilfældige, nulevende, ældede, fodbold-kommentatorer blandt alle mulige andre 'talking heads' der i én uendelighed toner frem på tv-skærmen aften efter aften. ---

Jeg tror egentlig slet ikke det var dét jeg ville skrive, da jeg begyndte min tekst om serien *Verdens 25 bedste...* Men sådan blev det. Jeg blev afledt. Men hvem ved, måske er det netop meningen med essaygenren.

Zomertips

- Truuske Smits en Lars Zwemmer

Ga naar IJsland en:

- Duik samen met een leger Amerikanen in Blue Lagoon en bereik je eigen kookpunt, of
- Rijd op kleine IJslandse paardjes over IJslands uitgestrekte vlaktes en onherbergzame gebieden, of
- Ga gewoon lekker niet, uit protest tegen de hervatte walvisvangst, en

Ga naar Noorwegen en:

- Vaar iedere fjord die je tegenkomt in met Hurtigruten, of
- Test je paraplu vast voor de herfst in een onvervalste Bergense regenbui, of
- Ga gewoon lekker niet, spaar geld uit, en

Ga naar Finland en:

- Word wereldkampioen vrouwdragen of mobieltje werpen, of
- Laat je in de sauna afranselen met een takkenbos, of
- Lever vast je verlanglijstje in bij de kerstman, of
- Ga toch maar niet, word ook niet afgesnauwd door een Fin, en

Steek snel de Botnische Golf naar Zweden over en:

- probeer onderweg alle stomdronken Zweden en Finnen onder tafel te drinken, of
- Zing uit volle borst mee met Allsång på Skansen of een van de zomerconcerten in Liseberg en Grönalund, of
- Spijker je 'runkunskap' bij aan Uppsala Universitet om je verstaanbaar te kunnen maken tijdens de Vikingweken op Gotland, of
- Ga gewoon lekker niet en bespaar je de nachtmerries van jongens in te strakke broekjes, en

Ga naar Denemarken en:

- Meng je tussen alle Scandinavische dronkelappen op Roskilde Festival, of
- Draag ook je steentje bij aan het protest tegen het verdwijnen van Ungdomshuset en laat je oppakken, of
- Als de Kopenhaagse stenen op zijn, haal nieuwe in Legoland, of
- Ga gewoon lekker niet, de Deense zomer is even regenachtig als de Nederlandse, en

Ga lekker naar Kreta, daar liggen toch alle Scandinaviërs hun bleke huidjes te verbranden!

Komende activiteiten

Dit semester:

Zaterdag 26 mei	KUBBmania
Vrijdag 22 juni	Midzomerpicknick

In de planning voor het komende semester:

Eind augustus	Kennismaking eerstejaars met Scandinavische lunch
Begin september	Børröl

Voor meer informatie over onze activiteiten, kijk op www.nordom.nl

---

Colofon

Bestuur collegejaar 2006-2007:

Diederik Masure (voorzitter – diederik@nordom.nl)
Melanie Augustinus (bestuurslid – melanie@nordom.nl)
Lisa van den Dool (bestuurslid – lisa@nordom.nl)
Nicolette van Neer (webredacteur – nicolette@nordom.nl)
Marscha Rogmans (bestuurslid – marscha@nordom.nl)
Truuske Smits (bestuurslid – truuske@nordom.nl)
Lars Zwemmer (penningmeester – lars@nordom.nl)

Postadres:

Studievereniging Nordom
Universiteit van Amsterdam
Spuistraat 134, 6^e etage
1012 VB Amsterdam

Nordom on-line:

homepage: www.nordom.nl
e-mail: info@nordom.nl
Hyves: www.nordom.hyves.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Melanie Augustinus
Anders Bay
Lisa van den Dool
Diederik Masure
Nicolette van Neer
Ilse Neyt
Marscha Rogmans
Truuske Smits
Stefan Theunissen
Daša Zidar
Lars Zwemmer

Volgende uitgave:

Het volgende nummer komt waarschijnlijk in het najaar uit. We zijn blij met alle kopij. Stuur alles wat je kwijt wil naar de redactie, blad@nordom.nl, of desnoods via de gewone post naar het Nordom-adres (zie hierboven) of deponer je bijdrage in het Nordom-postvakje op de 6^e verdieping in het P.C. Hoofthuis.